

DE MOSVEGETATIE VAN TRILVENEN IN HET UTRECHTSE VECHT- PLASSENGEBIED

Michèle van Baaren

In het Utrechtse Vechtplassengebied zijn in 20 trilvenen 51 mossoorten gevonden met een spreiding van 4 tot 27 soorten per trilveen. Op sommige plaatsen kwamen soorten van oligotrofe venen voor (*Sphagnum* - soorten) en op andere plaatsen juist soorten van eutrofe moerassen (*Calliergon cordifolium*). Het verschil in soortenaantal en soortensamenstelling bleek niet te verklaren aan de hand van verschillen in grootte en waterhuishouding van de trilvenen.

In 8 van de 20 bovengenoemde trilvenen werden in tevoren onderscheiden vegetatietypen - op grond van dominantie van 1 of 2 hogere plantesoorten - in totaal 116 opnamen gemaakt, nl. in elke vegetatietype binnen een trilveen 4. Uit een ordinatie van de gegevens (m.b.v. het computerprogramma DECORANA) bleek dat er bij de hogere planten een duidelijk verschil was tussen de soortensamenstelling van de 'Lange akker' in 't Hol en de overige trilvenen. Bij de mossen werd een geleidelijke overgang gevonden van door *Calliergon cordifolium* gedomineerd trilveen naar door verscheidene *Sphagnum* - soorten gedomineerd trilveen. Hiermee significant gekorreleerd bleken pH en geleidbaarheid van het grondwater af te nemen en de kragte vaster te worden. Op grond van een klassifikatie van de gegevens (m.b.v. het computerprogramma TWINSpan) werden voor de mossen 5 vegetatietypen en voor de hogere planten 3 vegetatietypen beschreven. Elk van deze op

grond van TWINSPAN beschreven hogere planten-typen omvat een aantal op grond van dominantie bepaalde hogere plantenvegetatietypen. Het voorkomen van bepaalde soorten mossen en hogere planten bleek gekorreleerd te zijn. Mogelijk is er in trilvenen sprake van twee verschillende verlandingsreeksen:

- een verlandingsreeks die optreedt in open water
- een verlandingsreeks die optreedt in kleine, lager gelegen en daardoor onder water staande delen van een ver ontwikkeld trilveen.

Uit een vergelijking van de beschreven typen met o.a. beschrijvingen van Segal (1966) bleek dat de trilvenen in Westbroek, de Molenpolder en Tienhoven nogal geëutrofiëerd zijn. Uit de soortensamenstelling van de moslaag en hogere plantenlaag is af te leiden dat in een vroeg stadium van verlanding de mossen - die dan in direkt kontakt met het grondwater staan - sneller reageren op eutrofiëring; terwijl in latere stadia van verlanding het veenmospakket bovende invloedssfeer van het grondwater uitgegroeid is en dat dan juist de hogere planten (die wel met hun wortels in het grondwater staan) sneller reageren.

Een toenemende eutrofiëring leidt hoogstwaarschijnlijk tot een grote achteruitgang in soortenrijkdom van de moslaag en de hogere planten-laag en een toenemende dominantie van enkele snelle groeiers zoals *Juncus subnodulosus*, *Phragmites australis*, *Carex acutiformis* en *Thelypteris palustris*.